

Valsts drošības komitejas zinātniskās izpētes komisija

WWW.LU.LV/VDKKOMISIJA

ZIŅAS

Sākums > Ziņas

VDK zinātniskās izpētes komisijas priekšsēdētājs Dr. hist. Kārlis Kangeris darba vizītē Igaunijas Vēsturiskās atmiņas institūtā

Dr. iur. Kristīne Jarinovska
13.10.2015

2015. gada 7. oktobrī VDK zinātniskās izpētes komisijas priekšsēdētājs Dr. hist. Kārlis Kangeris apmeklēja Igaunijas Vēsturiskās atmiņas institūtu Tallinā (Igaunijas Republika), pārrunājot un daloties pieredzē ar kolēģiem Dr. hist. Meelis Maripuu un Dr. Meelis Saueauk.

Dr. hist. Kārlis Kangeris informēja Igaunijas Vēsturiskās atmiņas institūta pārstāvjus par VDK zinātniskās izpētes komisijas izveidi, līdzšinējo darbību un sarežģījumiem likumdevēja uzdotā veikšanā, kā arī nākotnes iecerēm un nepieciešamo Igaunijas kolēģu atbalstu. Līdzīgi Igaunijas Vēsturiskās atmiņas institūta vadība iepazīstināja ar savu pieredzi, kā arī izteica gatavību sadarboties un sniegt atbalstu zinātniskās izpētes veikšanai.

Igaunijas VDK izpētes kolēģi kolēģi norādīja, ka zinātnisko publikāciju skaits, atspoguļojot padomju okupācijas totalitārā un autoritāri birokrātiskās režīma radītās sekas, ir salīdzinoši mazs. Igaunijas Nacionālais arhīvs turpina izdot represēto sarakstu krājumus. Līdz šim iznākuši 11 sējumi, kur pēdējo saistība ar VDK ir attāla, piemēram, pēdējais satur informāciju par igauņiem Sarkanajā armijā laika posmā no 1941. līdz 1945. gadam.

Pēdējā laika nozīmīgākais darbs ir Meelis Saueauk monogrāfija par nacionālo partizānu apkarošanu no 1944. līdz 1953. gadam. Ievērojams arī promocijas darbs par dažāda tipa ieslodzījuma nometnēm Igaunijā pēc 1945. gada, kas, citastarp, atspoguļo filtrācijas nometņu, kurām gājuši cauri arī latvieši, jautājumu. Spriežot pēc kolēģu stāstītā, Igaunijā VDK zinātniskā izpēte pārgājusi no vispārīgu jautājumu plašas analīzes uz daudz koncentrētāku atsevišķu un specifisku jautājumu izpēti kā, piemēram, Linnasa izdošanu no ASV Igaunijas PSR 1980-os gados.

Salīdzinājumā ar Latvijas pieredzi Igaunijā VDK jautājumi pēdējā laikā neraisa ažiotažu, izņemot atsevišķus kuriozus gadījumus. Minami divi piemēri. Viens bija saistīts ar aktīva politiķa prasību tiesā sakarā ar publikāciju, kas atspoguļoja viņa ārzemju braucienus padomju okupācijas laikā. Publikācija pamatojās uz ziņām, kas ir vispārpieejamas Igaunijas Nacionālajā arhīvā un kas iekļautas VDK ārzemju braucēju sarakstos. Jāatzīmē, ka līdzīgi materiāli ir pieejami arī Latvijas Nacionālajā arhīvā un ka, ja ne VDK izpētes komisijas noteikta rīcība, tie būtu iznīcināti pretēji likumā noteiktajam aizliegumam. Otrs piemērs, kas izsaucis viņnošanos, saistīts ar Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2015. gada 23. jūnija spriedumu lietā *Sidabras and Others v. Lithuania*, kur spriests par bijušo VDK aģentu sūdzību par viņu cilvēktiesību pārkāpumiem sakarā ar bijušo nodarbinātību VDK pamatotību un secināts, ka ierobežojumi, kas skar bijušo VDK aģentu nodarbinātību privātā jomā ir nepamatoti.

